

ASTRID SCHOLTENS

BESTUURLIJKE KULLEKOEK

Het optreden van de Rotterdamse burgemeester Aboutaleb na het uitkomen van het rapport van het COT/Beke-rapport over de rellen in Hoek van Holland¹ maakte weer eens zichtbaar dat er twee typen crisisbeheersing zijn: bestuurlijke crisisbeheersing en feitelijke crisisbeheersing. Bestuurlijke crisisbeheersing is de crisisbeheersing die zich richt op het tevreden stellen van politiek en media. Feitelijke crisisbeheersing is het daadwerkelijk zorgen voor burgers in nood.

Bestuurlijk crisisbeheersing is het laten verrichten – of een variant daarop, het laten begeleiden – van een evaluatie door een ‘zware onafhankelijke commissie’. Dat wil zeggen een commissie met bestuurlijke zwaargewichten. Bestuurlijke crisisbeheersing is concluderen dat er dingen zijn misgegaan omdat het incident niet plaats had mogen vinden. Bestuurlijke crisisbeheersing houdt in dat de burgemeester onmiddellijk publiekelijk uitsprekt dat hij alle conclusies herkent en accepteert. Bestuurlijke crisisbeheersing betekent stil blijven zitten als je geschoren wordt door de media en volksvertegenwoordigers omdat zij roepen dat het toch onbestaanbaar is dat het desbetreffende ongeval heeft kunnen plaatsvinden in de 21^e eeuw.

Feitelijke crisisbeheersing vraagt om contextueel en operationeel leren. Feitelijke crisisbeheersing is net iets ingewikkelder dan de conclusies en aanbevelingen uit de bestuurlijke evaluaties suggereren. Bij feitelijke crisisbeheersing is de context meestal zo ambigue dat alleen achteraf duidelijk is dat er dingen zijn misgegaan. Bij feitelijke crisisbeheersing zijn er over het algemeen geen gemakkelijke oplossingen die ook operationeel betekenis hebben. Feitelijke crisisbeheersing is dan ook dat je als uitvoerder te maken krijgt met ‘bestuurlijke’ aanbevelingen die feitelijk niet uitvoerbaar zijn zodat je weet dat je bij het volgende incident, als je naar eer en geweten handelt, toch de ‘klos van dienst’ bent.

Laten we ter illustratie eens meer inhoudelijk kijken naar het al gememoreerde rapport van het COT/Beke. De onderzoekers concluderen dat op basis van alle hectiek die zich daar afspeelde de burgemeester, de korpschef en de hoofdofficier van justitie, de driehoek genoemd, in tegenstelling tot wat is gebeurd, ‘s nachts bij elkaar hadden moeten komen, om en

ik citeer “te kunnen beslissen over maatregelen om verdere verstoringen te voorkomen.” Met andere woorden, de professionals ter plaatse hadden ‘even’ moeten wachten tot de driehoek zou vertellen wat ze moesten doen. Maar dat kan toch niet serieus de bedoeling zijn geweest? Ook omdat op het moment dat de driehoek ‘s nachts bij elkaar zou zijn gekomen de echt spannende fase allang voorbij was. Zou het juist niet zo moeten zijn dat de professionals in het veld zo zijn opgeleid en getraind dat ze in hetst van de strijd zo zelfstandig mogelijk kunnen handelen? U weet wel, zoals ‘mijn’ mieren. Het kwalijke van zo’n conclusie is dan ook dat de aandacht in de media zich nu richtte op het wel of niet aanwezig zijn van de burgemeester, terwijl dit er operationeel gezien feitelijk helemaal niet toe doet. De conclusie dat in de eerste hectische uren, en ik citeer weer, “de driehoek het aangewezen orgaan voor het bepalen van onderling afgestemde beslissingen ten aanzien van de openbare ordehandhaving zowel als de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde” bevordert dat we ons blijven focussen op de in mijn beleving verkeerde dingen en feitelijk geen stap verder komen.

Even voor de duidelijkheid: ik zeg hiermee niet dat de burgemeester tijdens een crisis maar beter niets kan doen. Integendeel. De burgemeester moet zich in die eerste uren alleen niet richten op de rol van opperbevelhebber. Hij moet daarentegen zo snel als mogelijk zichtbaar zijn voor zijn burgers. Hij moet als boegbeeld van de lokale overheid uitleg geven over de crisis en als burgervader moet hij empathie met de betrokkenen uitstralen, hij moet kortom de dreiging van de crisis voor ons allen duiden.

Om als onderzoeker mee te mogen doen aan bestuurlijke crisisbeheersing vergt van hem/haar bestuurlijk gevoel. Bestuurlijk gevoel betekent dat je ‘zware commissies’ niet tegen spreekt.² Deze column heb ik dan ook niet geschreven.

a.scholtens@crisislab.nl

2 Tenzij je natuurlijk emeritus hoogleraar bent. Rinus van Schendelen, emiritus hoogleraar aan de Erasmus Universiteit, schreef in het NRC een sceptisch artikel over de haalbaarheid en wenselijkheid van de ‘te makkelijke’ aanbeveling om altijd ME paraat te stellen (NRC, 16 december 2009, Ook een barbecue kan ontaarden in geweld).

1 COT en Beke (8 december 2009), Strandrellen in Hoek van Holland.

U vindt in dit nummer meer artikelen over dit onderzoek en de rellen bij Hoek van Holland. Kijk op pagina 10, 11, 12 en 13.